НАГЛАСИ КЪМ ВАКСИНАЦИЯТА СРЕЩУ ЧОВЕШКИ ПАПИЛОМА ВИРУС

София Кръстева[1], Мила Георгиева[2]

[1]Студент, Факултет по обществено здравеопазване, Медицински университет – Варна
[2]Катедра „Икономика и управление на здравеопазването“, Факултет по обществено здравеопазване, Медицински университет – Варна

ATTITUDES TOWARDS HUMAN PAPILLOMAVIRUS VACCINATION

Sofia Krasteva[1], Mila Georgieva[2]

[1]Student, Faculty of Public Health, Medical University of Varna
[2]Department of Healthcare Economics and Management, Faculty of Public Health, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Въведение: *Въпреки доказаната ефективност на ваксината срещу човешкия папилома вирус (HPV) в обществото продължават да съществуват редица негативни разбирания и мнения. Тези нагласи биват повлияни от множество фактори като ниско ниво на информираност сред населението, социално-икономически статус, културни различия и все по-нарастващото влияние на социалните медии.*

Цел: *Да се проучат факторите, които оказват влияние върху нагласите към ваксинацията срещу HPV сред различни групи от населението на европейско и международно ниво.*

Материали и методи: *Извършен е анализ на научни изследвания и публикации, представящи различните нагласи и вярвания на хора от различни социално-икономически групи, етноси и религии.*

Резултати и обсъждане: *Проучвания в България, Европа и Близкия изток показват различна степен на познаване и приемане на HPV ваксината. В България се наблюдава тенденция към по-ниска информираност и по-високо ниво на недоверие, докато в западноевропейските страни нагласите са по-положителни. В Близкия изток ваксинацията среща пречки поради редица културни и религиозни фактори. Медицинските специалисти играят ключова роля за повишаване на нивата на ваксинация чрез предоставяне на достъпна информация, относно ползите от ваксинацията. Пандемията от COVID-19*

ABSTRACT

Introduction: *Despite the proven effectiveness of the human papillomavirus (HPV) vaccine, a number of negative perceptions and opinions continue to persist in society. These attitudes are influenced by multiple factors such as low levels of public awareness, socio-economic status, cultural differences, and the growing impact of social media.*

Aim: *To examine the factors influencing attitudes towards HPV vaccination among different population groups at European and international level.*

Materials and Methods: *An analysis was conducted of scientific studies and publications presenting the various attitudes and beliefs of people from different socio-economic groups, ethnicities, and religions.*

Results and Discussion: *Studies conducted in Bulgaria, Europe, and the Middle East reveal varying levels of awareness and acceptance of the HPV vaccine. In Bulgaria, there is a tendency towards lower awareness and higher levels of distrust, whereas in Western European countries attitudes are generally more positive. In the Middle East, vaccination faces obstacles due to a number of cultural and religious factors. Healthcare professionals play a key role in increasing vaccination rates by providing accessible information about the benefits of immunisation. The COVID-19 pandemic has had both positive and negative effects on attitudes towards HPV vaccination: it has raised awareness of the advantages of vaccines, while at the same time generating distrust among certain groups. Social media simultaneously serves as a tool for acquiring knowl-*

оказва както положително, така и отрицателно влияние върху нагласите към HPV ваксинацията, като едновременно повишава осведомеността за преимуществата на ваксините, но и поражда недоверие сред някои групи от населението. Социалните медии едновременно служат като средство за придобиване на знания и като канал за разпространение на заблуждаваща информация и неблагоприятни въздействия.

Заключение: *Повишаването на информираността и здравното образование сред населението имат водеща роля за промяна на нагласите към HPV ваксинацията. Необходими са общи усилия за предоставяне на достъпна и разбираема информация, както и за ефективно използване на социалните медии за увеличаване на осведомеността относно ползите от ваксинацията.*

Ключови думи: *нагласи, фактори, HPV, ваксинация, информираност*

edge and as a channel for spreading misleading information and harmful influences.

Conclusion: *Increasing public awareness and health education play a crucial role in shaping attitudes towards HPV vaccination. Joint efforts are needed to provide accessible and comprehensible information, as well as to use social media effectively to raise awareness about the benefits of vaccination.*

Keywords: *attitudes, factors, HPV, vaccination, awareness*

ВЪВЕДЕНИЕ

Инфекцията с човешки папилома вирус (HPV) е инфекция, която се предава предимно по полов път чрез пряк контакт със заразено лице. Съществуват над 100 вида HPV, като приблизително 40 от тях могат да засегнат половите органи. Най-малко 14 вида HPV са класифицирани като „високорискови“ и могат да причинят ракови заболявания както при жените, така и при мъжете. Те включват рак на шийката на матката, на ануса, на половите органи и някои видове рак на главата и врата. Другите видове HPV, класифицирани като „нерискови“, обикновено водят до появата на генитални и анални брадавични образувания (1).

HPV е най-честата полово предавана инфекция в световен мащаб и представлява сериозен риск за милиони хора. Данни от Информационния център за HPV (Испания) показват, че всяка година по света се диагностицират над 600 000 жени и около 60 000 в Европа с рак на шийката на матката, в резултат на което приблизително половината от тях губят живота си. Това нарежда този вид инфекция на четвърто място по честота в света и на девето в Европа. С оглед на широкото разпространение на HPV се прилагат различни мерки за превенция (2).

Ваксинацията срещу HPV е едно от най-ефективните средства за превенция. Тя може да се осъществява сред девойки и младежи от определени възрастови групи, като носи редица ползи. Тя е ефективна мярка за предотвратяване на HPV инфекцията и води до значително намаляване на риска от развитие на различни заболявания и при двата пола, включително генитални и анални брадавични образувания, рак на маточната шийка и други онкологични заболявания, свързани с вируса (1). Предимствата на ваксинацията са многократно доказани през годините и въпреки това все още съществуват полярни мнения относно ефективността им (3,4).

Съществуват различни фактори, които влияят върху нагласите към ваксинацията срещу HPV (фиг. 1). Сред тях се открояват социално-икономическите различия между отделните групи в обществото, нивото на образование, културните особености, етническата и религиозната принадлежност. В съвременния свят социалните медии също играят съществена роля в разпространението на информация и формирането на общественото мнение.

ЦЕЛ

Целта на настоящото изследване е да се анализират факторите, оказващи влияние върху нагласите към ваксинацията срещу HPV сред различни групи от населението на европейско и международно ниво.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Извършен е анализ на научни изследвания, публикации и документи, свързани с обществе-

Фиг. 1. Фактори, оказващи влияние на нагласите към ваксинацията срещу HPV

ните нагласи към ваксинацията срещу HPV, налични в електронните бази данни Google Scholar и PubMed за периода 2008–2024 г. В изследването са включени общо 10 публикации по темата.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Роля на родителите

Родителите играят ключова роля при вземането на решения, свързани с ваксинацията на своите деца. Макар сред тях да има положително настроени, все още има и такива с негативни нагласи. Социално-икономическият статус на родителите представлява важен фактор, който оказва влияние върху решението дали децата им да бъдат ваксинирани. Според данни от изследване, проведено в Швеция през периода 2014–2015 г., майките с по-висока степен на образование и по-висок социално-икономически статус са значително по-склонни да ваксинират децата си срещу HPV. Тази тенденция може да бъде обяснена с по-високото ниво на информираност сред тази група от населението в сравнение с други, например хората с мигрантски произход.

Социално-икономически и културни фактори

Културните различия също играят съществена роля при формирането на нагласите към ваксинацията. Докато родените в Европа имат улеснен достъп до образование и са по-добре информирани, лицата с мигрантски произход често имат различни културни възгледи и може да не възприемат напълно важността на ваксините. Поради това е необходимо здравните власти да разработват образователни кампании и да предоставят достъпна и разбираема информация за всички групи от населението (3).

Регионални различия

Нагласите по отношение на ваксинацията срещу човешкия папилома вирус варират значително в различните географски региони на света.

- ***България*** - проучване във Варна (2016 г.) показва, че приблизително 37% от анкетираните родители изпитват недоверие към HPV ваксината. Основните причини са свързани с ниското ниво на информираност за вируса, самата ваксина и нейните ползи (6). Така става ясно, че ниската осведоменост е предпоставка за известни колебания и несигурност, които могат да доведат до отказ от ваксинацията.
- ***Западна Европа*** - като цяло се наблюдават по-положителни нагласи, което може да се обясни с по-високия социално-икономически статус и по-добрия достъп до информация. В Швеция например ваксинираните момичета имат повече познания и са позитивно настроени към превенцията срещу вируса. Наблюдават се съществени различия между хората с по-висок социално-икономически статус и местен произход и тези с мигрантски корени. Това често се дължи на ограничен достъп до информация и недоверие към здравните специалисти поради особеностите на мигрантските културни традиции и възгледи (3).
- ***Близък изток*** - ваксинирането срещу HPV все още среща сериозни предизвикателства поради влиянието на културни и религиозни фактори. Проучване в Саудитска Арабия (2024 г.) показва, че макар 59% от участниците да са чували за HPV, едва 9,4% от жените са се ваксинирали (7).

Ролята на медицинските специалисти

Медицинските специалисти играят водеща роля в промоцията на здраве и усилията за повишаване на нивата на ваксинация срещу HPV. Въпреки това препоръките им понякога не водят до

промяна в нагласите, което подчертава необходимостта от търсене на нови подходи за по-ефективно въздействие (8). Един от тях е чрез обучение на медицинските лица: Според 97% от участниците в обучителни семинари по темата обучението оказва положително влияние върху ваксинационните им практики, а 95% заявяват, че са по-склонни да се ваксинират след него. Това показва, че колкото по-информирани и уверени са медицинските специалисти, толкова по-голямо е въздействието им върху населението (9).

Сред медицинските специалисти особено важна роля имат личните лекари, които са основен източник на здравна информация. Въпреки че предоставената от тях информация е научно обоснована, тя често се подлага на съмнение или пренебрегва поради влиянието на противоречиви мнения в интернет пространството.

Социални медии

В съвременния свят почти всеки има достъп до социалните мрежи, но не всеки е способен да разграничи достоверна от подвеждаща информация. За част от населението социалните медии са ценен инструмент за повишаване на информираността относно HPV и ползата от ваксинация, докато за други те могат да затвърдят негативни нагласи и да засилят недоверието (10).

Положителен пример за значението на достъпната информация е проучване, проведено в Бирмингам. Резултатите показват отчетлива промяна в нагласите на участниците: въпреки първоначалното негативно възприятие към ваксината след представянето на основна, ясно структурирана и разбираемо поднесена информация отношението им се изменя в положителна посока. Това изследване подчертава колко решаващо е предоставянето на точна и достъпна информация за намаляване на колебанията и за преодоляване на недоверието към ваксинацията. Подобни резултати доказват, че информираността може да бъде ключов инструмент за формиране на здравословни нагласи и за увеличаване на обхвата на имунизациите (5).

Влияние на COVID-19

Пандемията от COVID-19 оказа значително влияние върху обществените нагласи към ваксинирането като цяло. Според проучване, проведено в САЩ през 2022 г., 22% от участниците са променили положително нагласите си относно HPV ваксината след пандемията, което може да се обясни с осъзнаването на ползите от имунизацията и желанието за превенция срещу вируса. При друга част от населението обаче пандемията е засилила негативните нагласи, породени от мерките за контрол и подсилени от социалните медии и мнения на обществени личности (4).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от проведените изследвания показват, че информираността на населението относно HPV и ваксината срещу него остава ограничена. Множество фактори оказват съществено влияние върху обществените нагласи, сред които социално-икономически статус, образователно равнище и етнокултурна принадлежност. Въпреки недостатъчните знания значителна част от хората са склонни да преосмислят и да променят нагласите си в положителна посока, когато им бъде предоставена ясна и достъпна информация. Независимо от положените усилия все още съществуват бариери пред постигането на високо ваксинационно покритие. Основните причини са ниската информираност и съществуващото общо недоверие към ваксините, допълнително подсилвано от противоречивата информация в социалните медии.

Ефективно въздействие върху обществените нагласи за ваксиниране срещу HPV може да бъде постигнато чрез целенасочени образователни кампании и предоставяне на надеждна информация в социалните мрежи. Популяризирането на положителния опит на вече ваксинирани лица, както и подкрепата на публични личности, може да има силен убеждаващ ефект и да допринесе за преодоляване на страховете и недоверието сред населението.

ЛИТЕРАТУРА

1. Европейски портал за ваксиниране (EVIP). Човешки папилома вирус (HPV). Европейски портал за ваксиниране. [Интернет] 2020 Март 13; Наличен на: https://vaccination-info.europa.eu/bg/choveshki-papilomavirus-hpv.
2. HPV Information Centre. Statistics. HPV Information Centre. [Интернет] 2023 г; Наличен на: https://hpvcentre.net/datastatistics.php.
3. Grandahl M, Larsson M, Dalianis T, Stenhammar C, Tydén T, et al. Catch-up HPV vaccination status of adolescents in relation to socioeconomic factors, individual beliefs and sexual behaviour. PLoS One. 2017 Nov 3;12(11):e0187193.
4. Klassen AC, Vong L, Chen F, Rulison K, Hancheva C, et al. Did the COVID-19 experience change U.S. parents' attitudes towards HPV vaccination? Results from a national survey. Vaccine. 2024 Mar 7;42(7):1704-13.
5. Walsh CD, Gera A, Shah M, Sharma J, Powell J, Wilson S. Public knowledge and attitudes

towards Human Papiloma Virus (HPV) vaccination. BMC Public Health. 2008;8:368.

6. Драгоева Ф, Хаджиева Ст, Димитрова М. Анализ на информираността и нагласите срещу папиломен вирус. Варн Мед Форум. 2016;5(3):
7. Tobaiqi MA, Alsharif MA, Al-Khalifa MM, Alshehri AM, Fallatah MM, et al. Knowledge, Awareness, and Attitudes Towards HPV and Its Vaccination Among Women in the Medina Region: A Cross-Sectional Study. Healthcare (Basel). 2024 Nov 23;12(23):2339.
8. White LS, Zoucha R. HPV Vaccination Rates of 7th Grade Students After a Strong Recommending Statement from the School Nurse. J Sch Nurs. 2024 Oct;40(5):558-65.
9. Evans LK, Patel MS, Stansifer TL, et al. Improving HPV-Related Oropharyngeal Cancer Knowledge and HPV Vaccination Rates via Virtual Workshops. Laryngoscope. 2024 Jul;134(7):3096-101.
10. Хаджиева, С.Е. Фактори, формиращи нагласите за имунизиране и ваксиниране сред родители на деца до 7-годишна възраст. Дисертация. Варна: Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“; 2019: 11-24

Адрес за кореспонденция:
Мила Георгиева
Катедра „Икономика и управление на здравеопазването“
ул. „Брегалница“ 3, ет.7, кабинет 709
Варна, 9002
e-mail: mila@mu-varna.bg